

Մանգրամի Էֆեսոս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ԳԻՐԻՆՃԻ ՄԵՆԷ

1866 ՕԳՈՍՏՈՍ 25 ԲԵՆՉԵՄԳԻՆ

ՆՈՒՄԵՐՈ 132

Մանգրամի Էֆեսոս համայնքի 6 եանի սենեակ 300
նիւթի վերինիւ, սենեակի գրքի մէջ, բաւական փարաւոր տախի
իւնն ունի օլարադ, 200 զէ" օլուպ, ուլթը այլը 100 զէ" օլա-
պ, վէնիւսիսի տախի 50 ար փարաւոր սալթըլաւադ տըր :

Իլանալթըն պէհէր սալթըլ իլին, պի-
րինճի տէֆաւա 5, իրինճի տէֆաւա 2,
վէնիւսիսի վէն ուլթը տէֆաւաւա 1
էր զուրուշ, ուլթըլաւադ տըր :

Մէքթուպ վէն ուլթըն, Պէյ օլթընաւա տալթըն եօլաւա
549 նիւթիւրու խանէտէ ԼԷՎԱՆԹ ԶԷՐԱՆՏ Թ-պիւ-
նէսինտէ, Կարապետ 8. Փանտեանէ կէօնտէրիւնէ քարի :

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Օգոստոս 25	Լն եււքսէք	52-81
» »	Լն աշաղը	54-80
» »	Գարանտը	52-00

ՀԱՎԱՏԻՍԹԱՐԸ ՏԱԽԻԼԻՅՅԷ

Կ Ի Ր Ի Տ

Լէվանթ Հէրապըն իշ պու սալթը կիւ-
նիւ չըգարըլան Բուգնամէսինտէ, Կիրիա-
լիլեր Թարաֆընտան միւլթըմէյի Սմէ-
րիգա ճիւմհուրիլիլէթի ընթիսի հապ-
րէթըրինէ չու աթիտէքի մաւաւէ պիւր
թէշէքքինամէ կէօնտէրիլիլի օգոււն-
մուշ տուր :

« Բէյիս Էֆէնտի :

« Ժիւրիլիլէրին վէ Մինտոււն վաթա-
նը ալիսի օլան, վէ գէմանը աթիլգատէ
չէօհրէթեապ օլուպ, հալ պու քի պու
կիւնքի կիւն մէթըրուք վէ սէֆիլ պիւր
հալտէ պուլունան Կիրիա ճէգիլէսի Եու-
նանլարը, Խրիսթիան տիւնեա միւլա-
ճէհէսինտէ օլուպու հալտէ, Օսմանլը-
լարըն պոտուսուրուպու ալթընտա ին-
լէմէքտէ տիրէր :

« 1824 սէնէսինտէ գուհուրա կէլէն
վէ մէտէ շաեան պուլունան զայրէթի
վաթանիլէտէ, Խուսանիսթանըն սալթը
մահէլէրի Էհալիլէրիլէ պիւրլէքտէ, քէն-
տի սէրպէսթիլէթըրինի թէքըրաթէն Էլէ
կէշիլմէք նիլէթիլէ, Կիրիա Էհալիսի
տախի գանլար տէօքմիւշ իստէ, Թա-
րիլիլէրտէ պիւր Թաքըմ Թըրաճէտեա ի-
սիմէրի պըրադմադտան պաշգապիլ չէյէ
մալէք օլամամըշար տըր :

« Բէտէր ու տէտէլէրիլիլ մէգքիւր
տօգուգ սէնէլէք հարպ միւտտէթինտէ,
քէնտի պէնադ քէմիլէրիլէ սահրաւա-
րը աղարթարգտան պաշգա, պիւլէրճէ

գարըլար զըլար վէ չօճուգարը տախի,
Էսիլլէր մագամընտա Էլտէն Էլէ ֆի-
րուլթ օլունմուշար տըր . . .

« Պիր ումոււմի վէ ուլու իգպալ սա-
յէսինտէ, ճէգիլէրի մէգպուրէնին քէնաֆ-
ֆէյի մահէլէրինի, վէ հաթթա Էն զի-
եաւտէ միւսթահէք մպիւր գալէսինի պապթ
ու թէսիլի իլէմիշ, վէ Եուսան գարըն-
տաշարըմը միսիլու, օլ սէրպէսթիլիլէթ
սաթթը տէնիլէն միւլպարէք սաթթըն
քէնտիլէր իլին տախի վուրմուշ օլմաւը-
նա իւմիւլար օլմուշար իստէ, վուգու-
հալին նէթիլճէսի մէմուլէրի կիպի չըգ-
մաւըրընտան, զաթէն գուհուրա կէլիլ
օլան ֆէտաքըրըլգարընա իլալէթէն,
պիլգ տախի շիմաի Էէնիլտէն Էէնիլէ գու-
լուլ ու թէտաւիտաթըրա տիւշար օլ-
մագտաւը, վէլհաւըլթէլէք պիլգէ Էալթը
օլմաւըրընտան, Էվէլա Մըսըրըն վէ պա-
տէհու Տէվէթիլ-ալիլէնին պոտուսու-
րուպու ալթընա տիւշիլ շիւզ տիւր :

« Իւշ մուադ գամ տէվէթիլէր, չէք-
մէքտէ օլուլգուլմուգ պարը աղիլի Թախ-
ֆիլի գըլմադ նիլէթիլէ, 1830 սէնէսի
շուպաթը օնուստա վէ աղաթթուս սէ-
քիլինտէ, Լօնարանըն մագպաթալարը ի-
լէ, հիւ տէյիլ իստ պիւր իտարէյի վաթա-
նիլէ իլէ պէրապէր պաղը մուալէն հու-
գուգլարըմըլա մալիք օլաճաղըմըլ վա-
թիլմիլ իտիլէր, Լաքին, չի ֆայիտէքի,
գիլի իտարէսինտէ պուլունտուլգուլմուգ
հիւլէլմէթ, պու նիլմէթիլէրտէն տախի
պիլգի մահրուլմ գըլուր :

« Սիւֆէրա մարիլիլէթիլէ մէվըրի
իճրայէ գօնուլմուշ վէ մուղալիլի հապ-
գանիլիլէթ ու թապիաթ օլան մէգքիւր
տիպլումաթըլտան, օլ վապըթիլ սէֆիլ-
լէրին աղլ ու քէմալէթըրինին նէրտու-
տէտէ օլուլգուլմու պիլտիլիլ տիւր, վէ
իլթէ մէգքիւր տիպլումաթըլ սայէսին-

տէտիլ քի, օլ վապըթիլտան պէրու ճէգի-
լէմիլգ սալա սուլհ ու սայիլ նիլմէթիլ վէ
պէրէթէթինէ նայիլ օլմաւըրընտան, տա-
լիմա իլիթիլալ մէճպուր օլմուշ, վէ
պապէն Էէկեանէ արգու վէ նիլէթիլ օ-
լան սէրպէսթիլիլէթի Էլէ կէթիլիլ մէք-
իւրէ միւսագտա վէ մուհարէպէյէ չը-
գըլըպ, վէ պապէն տախի մագպաթա-
լարտա միւստէրիլիլ պուլունան վաթարըն
իճրասընա մուլաֆֆադ օլմադ իւրէ
չէքվա վէ մուարադաւա չըգըլմըշ տըր :

« 1833 սէնէսինտէ գուհուր Էաթթէ-
օլան իլիթիլալ տէօքիլէն գանլար պէլ-
թարաֆ, Լաքին 1841 սէնէսինտէ թէքէր-
րիւր իտէն իլիթիլալ տախի այնի ֆէլա-
քէթ շարաղըն պիլգէ իլիլթիլ տիւր :

« 1858 սէնէսինտէ հուլգուգլարըմըլ
թանըլմաւըն, վէ խաթթը-Հիւմաեու-
նուլ մէվըրի իճրայէ գօնուլմաւըն իս-
թիտա իլթիլ իստէ, իճրասըլ վաթար-
տան պաշգա հիլ պիւր չէյէ մուլաֆֆադ
օլմաւըր :

« 1861 սէնէսինտէ Էհալիլիլին պիւր
գըլմը, պիւր Թարաֆտան ճէգիլէմիլգ վա-
լիսի գուլունմարընտան մէլեուս օլուպ,
վէ տիլէր Թարաֆտան տախի քէնտի ճա-
հիլ իլիլէրինէ ուլտուգլարընտան, պէլքի
օլ թարիլ ու թէտալիլ սայէսինտէ մագ-
հարը սէրպէսթիլիլէթ օլուրար իւմիլիլ-
լէ, կիտիպ Գաթթիլ վաղըլարըն գու-
ճաղըրընա, վէ Էալաւա տուգապըրընա
տիւշտիլէր :

« Եւ ընթիւ Էֆէնտի, Էլան չէքմէք-
տէ օլուլգուլմուգ գուլուն ու զաւըրըլգ-
լարըն հիլքեպէսի ըք ուլգուլ օլուպ, վէ
օնարը տիլգաթը թամմէ իւրէ կիւշ ի-
տէնէրին իստ իլգարը ըլգաթըլ գալպ
իստէթէթըրինտէ չիւրհէ Էօղտուր, Քիսպ
ու քէտըրըլգ տուլ մէթէպէտէ օլուլ-
գու հալտէ, Էսանընա մէճպուր օլուլգու-

մուգ էնվայի վերկիւնը իսէ, թէհամմիւլ
գապուլ իթմէզ մերթէպէտէ տիրէր. վէ
պուռնտանտա ֆազլա, տիւվէլի սայիրէ
թէպաւարընըն մազհար պուլլուլուգ,
լարը քեաֆէթէյի մէնֆաթ ու իմթիւ
եազարտան քեամիլէն մահրում պուլլուն,
մազտանը:

«Մահքէմէ տէնիլէն մահէլէրին եալը
նըզ ծիւսի, վէ մուհաքէմէլէրին տախի
եալընըզ իսմի պուլլունուպ, հաքաւնիյ
եթիլին իսէ գաթան էսէրի կէօրիւլէմէ.
մէքտէտիր. վէ իտարէյի հիւքիւմէթիմիլ
հիչ պիր ուսուլ ու նիգամա թէվֆիզան
իծրա օլունմանըզ, իլլա վալի բաշանըն
քէյֆ ու ինսաֆընա թապի պուլլուն
մազտա տըր. Մէքթէպէլէրին նէտրէթին
տէն նաշի, չօճուգլարընը նիյմէթի ու
լում ու ֆիւնունտան պիպէհէ, վէ
զուլմէթի ճէհալէթտէ մէթրուգ գալ
մազտա տըրլար. վէ հիւքիւմէթ պիպի
հիչ պիր տայիրէյի իտարէտէ գապուլ
իթմէտիքտէն պաշգա, չէհատէթիմիլ
տախի իսլամլարըն չէհատէթիլէրի մէսա
պէսինտէ շաւանը էմիլիէթ վէ իթիպար
թու թուլմազտա տէլի տիր. իսլամլար
թարաֆընտան գուհուրա կէլմէքտէ օլան
ֆէնալըլարըն բէք ապընա գարընըլարմ
կէլէն միւճազաթ թէլթիպ օլունուպ,
վէ հէր նէ գատար մէզհէպ սէրպէթի
եթի վար իսէտէ, չօգ տէֆա էմրի թէ
ասսիւպ գալէպէ իթմէքտէ տիր. Մէք
թէպէլէրիմիլ վէ բուհպանլարընըզ, մա
լիք պուլլունտուղունմուգ ծիւզի պիր ի
րատ իլէ գաւըրմազըլըզ մէճպուր պու
լունմազտանըզ. Պուրատա ումուլմէն
իսլամ վէ իրիսթիւան էհալիմիլ իսանը
բուլի իսթիմալ իթմէքտէ իքէն, մահ
քէմէլէրտէ իսէ իսանը մէզպուր գա
պուլէ շաւան կէօրիւլմէքտէ տիր. վէ
հիւքիւմէթ թարաֆընտան հիչ պիր իլի
լիք կէօրէմէիպ, անճազ վէրիլ թարհ
ու թահալիլնէ սայ ու իգտամ օլունտու
ղու կէօրիւլմէքտէ տիր:

«Իշթէ մու իսթաաթ սուրէթտէ արզ
ու իֆատէ իթտիլիմիլ շու հալտէ պու
լունտուղունմուգտան. չօգ տէֆա իսլա
հընը հիւքիւմէթ թարաֆընտան իսթի
տա իլլէմիլիլ տիր:

«Պու սէնէնիլն մայիսինտէ, պարը
սապրիլէրիմիլն թախիֆիֆ գըլընաճաղը,
թուհրիլէն թարաֆընըզ վատ օլունմա
սը իւզէրիլնէ, թախիթը-Հիւմանուլուն
վէ պիլնտէնալէյի իտարէճէ պազը իսլա
հաթըն իծրասընա մազհարիլէթ էմէ
լիլլէ, քէմալի իթաաթ վէ ուպուտիլլէթ
իւզըն Ջաթը հազընթի իսլաֆէթէնա
հիլէ արզ ու իֆատէյի հալէ միւսարա
աթ իթմիլ իսէքտէ, չօգ տէֆա օլուն
ղու, եանի իրիսթիւանլարա նիլէ իսլիք
լէր վատ օլունուպտա իծրաաթը կէօրիւ
լէմէտիլի միսիլլու, չիֆայիտէքի, Պա

պը-ալի պիպիլ իլք իսթիտալարընըզ
թէճէսալա իթմէքսիլլին, չէճի հազա
րէթ իլէ նազար գըլմազըլը ճայիլ կէօր
տիւքտէն ֆազլա, թէհոլիտի տախի ճա
յիլ կէօրէրէք, «Էկէր պիր տախի թէ
չէքքիլէ չըզընմաճազլարընը թահրի
րէն վէ մա թէազ պիւր պէնան իթմէլէր
իսէ, գալէպէնա օլաճազլար տըր տէյի իս
պար իթմիլ, վէ շու խուսուսուն հիլի
իլթիլլատէ իծրա իսթիմէսի իլլին իսսսէ
թէն թարաֆընըզ ասիլէր վէ սէֆայիլն
իսսալ գըլընմըլ տըր:

«Պէօյլէ պիր հալէթի մէյեուսիլ
եթթտէ գալարընըզտան, քէնտիլիլ
զուլլում ու թէատտիլթաթտան հըֆզ ու
վիգալէ, վէ ծիւսի պէնիլ աւէմաէն պու
լունտուղունմուգ ու իսպաթ իլէ, հու
գուգու սարիհէմիլլէ տէրտէսթ իլլէմէք
նիլէթիլլէ սիլահա միւրաճաաթ իլլէմի
լիլ տիր. Մուհաֆազաթընա միւլթէճա
սիր օլունուլունմուգ շու տափաեա նիւ
պէթլէ, պիլլէր բէք զայիֆ պիր հալտէ
պուլլունմազտանըզ:

«Վազատա գարընըզտա պուլլունան
տէվէթ սահիպ գուլթէթ պիր տէվէթ
տիր. լաքին, պիլլտէ քէնտի հուգուգու
մուգ իլէ պէրապէր, քէնտի տալմալըզ
գուլթէթիլլէրին գուլթէթիլլի օլան ճէ
նապը ֆէրվէրտիլիլալա հալալէ իտիպ,
վէ հուգուգուլունմուգ ու զընունա գուրպան
օլմազըլըզ հազըր ու միւլթազըր պու
լունմազտանըզ:

«Տօղուլմա, մէզհէպճէ, լիսանճա,
վէ թարիլսճէ Եունան սիլսիլէսինէ բաճի
պուլլունմազտա օլունա. վէ սարը մէմալի
քիմիլ իսէ Եունան տէվէթիլլին պիր գը
թաաթ մազաթընտա օլունուլուն հալտէ,
Տէվէթի տիլլէնիլն թէպալիլլէթի թահ
թընտա պուլլունմազտանըզ. վէ տէվէ
թի միւլաթիլլէյի պիլլմա էիւզիւմիւզ
տէն հիլ պիր ֆայիլտէյէ մուվաֆֆազ
օլմաճազտա տըր. չիւնքի, հէր վազըթ
իլիմիլլտէն իսթիլալ աթէլի գուհուր ի
տիպ, հէմիլլէ թարաֆէյիլն գարարընը
մուճիպ օլմազտա տըր. հալ պու քի,
քէնտի նէպիլիլլտէն օլան պիր էհալիլլին
գիլի իտարէսինէ տախիլ օլունուլուն
թազաթիլլտէ, քէնտի իսլահը հալիմիլլէ չա
լըշապիլլէճէյիմիլլտէն պաշգա, քէնտի գըս
մընտան Եիրազտա գալարազ, տիւլարը
նօգսանիլլէթ օլմազտա օլան պիր միլլէ
թին թէմալիլլէթի պայիս օլաճազընըզ
տախի էմէլի էլլէպտէն տիր:

«Բէյիս էֆէնտի, զիքրի ճէմիլի է
պէտի գըլընմըլ օլան վաշիլլէթըն, էլ
թաֆըր քէպպանիլլէ սայէսինտէ վաթա
նընըզըր բէնէյի աւտէմի հազգանիլլէթ
տէն ազատէ պիրլէ իսլահաթը հալ նիլլէ
թիլլէ իսէ մուհալէպէյի մուգատտէսէ
լէրէ տէվամ իթմիլ, վէ նալիլ ֆիւթու
հաթ օլմուլ տուր. իմտի պիլ տախի այնի

հալտէ պուլլունտուղունմուգ թազաթիլլտէ
աճէպա այնի զայիլթ վէ նիլլէթտէ պու
լունմալըզ հազգանիլլէթ մազրուն սա
երլմա՞զ մը. Ա՛հ, էկէրչի վաթանընըզըն
օլ սարտաթի միւլէսսէր օլունուլուն իմ
թիազաթ ու սէրպէսթիլլէթին եալընըզ
պիր կէօրիլլէն մալիք օլա պիլլէ իտիք,
քէնտիմիլլէ չօգ մուլթուլ աւտ իտէր ի
տիր:

«Իմտի, պիլ մուհարրէր իւլ իմգա
սահիպէրի, կիլիտտէքի իրիսթիւան
ճէմաաթըն վէքիլլէրի օլունուլունմուգ
տան, եա՛ր Բէյիս էֆէնտի, սէատէթի
հալ իւզըն բիւսսէթլէրի չէրիֆիլլէթի
թիլլաթ իթմէքտէ օլունուլունմուգ էֆ
քտարը սէրպէսթիլլէթ իլլէ մէլլուլ վէ
մէշհուր էհալիլլէթին, էլլուպանըն տիւլլէ
մուլազպամաթը գապիլլէթօլարը նազարը
տիլլէթիլլարը տալլէթ զընմընտա թէվա
սուլունուլուն քէմալի հիւրմէթ վէ իլլալթ
իլլէ իսթիլլաթէ իճթիսար իտէրիլ:

«Միւլթէմէյի Սմէրիլլանըն մէս
հէ շաւան Տէմազրասիլլին, իգպալ վէ
գուլթէթի իլլին Հազգ Թէալաիս նիւպ
իտէրէք, գաթը վալեանըզըն էտնա գուլ
լարը, վէ կիրիտ ճէմաաթընըն վէքիլլէրի
օլունուլունմուգ հալտէ, իլլ պու իմգալա
րընըզը վազ իթմէյէ իճթիսար իտէրիլ:

(Իմգալար)

— Մէճիսի վալեա ազալըզը Գօնեա
վալիսի սապըզ տէվէթլու վէլիլտտին
Իիֆաթ բաշա հազընթիլլէրինէ:

Տիլլանը Հիւմայուն թէրճիւմանը սէ
ատէթլու Ուրիֆի պէյ էֆէնտի հազընթ
լէրինէ բիւլթպէի իւլա սընըֆը էվլէլի:

Միւլթէնալը սաաթը ալի մուլալիլի սէ
ատէթլու իսմէթ պէյ էֆէնտիլլէ բիւլթ
պէի իւլա սընըֆը սանիսի:

Մէքթուպի Սէտարէթվէնահի օ
տաաթ սէր իսպիլլէսի սէատէթլու Հաա
մի էֆէնտիլլէ բիւլթպէի իւլա սընըֆը
սանիսի:

Մէքթուպի սէտարէթվէնահի մու
ալիլի վէ միւհիմմէ միւլալիլի սէատէթ
լու Բիլա պէյ էֆէնտիլլէ բիւլթպէի իւ
լա սընըֆը սանիսի:

Մէքթուպի սէրապէրի օտաաթ միւ
տիրի սէատէթլու Սէնիհ էֆէնտիլլէ
բիւլթպէի իւլա սընըֆը սանիսի:

Խիւտալլէրտիլլատէ իզգէթլու Յօհան
նէս էֆէնտիլլէ բիւլթպէի սանիլլէ սը
նըֆը էվլէլ միւլթէմայիլլէ:

Մէճիսի ալիլլէնէ մէմուր իւպհէթ
լու Մուլթաֆա նայիլլէ բաշա հազընթ
լէրինէ քէթիլլատալարը իզգէթլու Բէ
չիտ էֆէնտիլլէ բիւլթպէի սանիլլէ սը
նըֆը սանիսի:

Միւլալիլլէյի հազընթլէրինէ մէօ
հիւրտալարը իզգէթլու թալիլ էֆէնտի
լէ բիւլթպէի սանիլլէ սընըֆը սանիսի:

Մէճիսի վալեա էվրազ օտաաթ իսլա

լաֆաստնոտան րիֆաթլու Մուխթար է-
ֆէնտիյէ րիւթպէի սալիսէ ,

Եւսեա էյալէթի տախիլիստէ քեա-
յին ֆէրէմէտի գազուսը միւտիլի ֆիւ-
թուլլէթլու իպրահիմ ֆէվզի էֆէն-
տիյէ րիւթպէի րապիա թէվճիհ պու-
րուլմուշ տուր :

—Թէվզիի տիվանը Հիւմայուն սէա-
տէթլու Բայիֆ էֆէնտի հազրէթլէրինէ
Մէճիլիյէ նիշանը զիշանըն իքինճի
րիւթպէսինտէն պիր գրթուսը իհսան
պուլլուլմուշ տուր :

—Մէճիլիի խասս վիւքէլայի մէմուրինի
ֆիլիսամընտան իւպէթլու Մուսթաֆա
Նայիլի րաշա հազրէթլէրինին մէմուրի-
յէթի մախսուսէ իլէ , կէլէճէք քէնչ-
չէմայիհ կիւնիւ կիրիտ ճէվիթէսինէ ա-
զիմէթ պուլլուլմուշազարը մէմուլթ-
տան տըր :

— . . . խմբագիր :

Կարին 11 օգոստոս 1866

Քաղաքիս աշխարհագրութիւնը անցեալ
շարթու սկսաւ եւ դեռ կը շարունակուի :
Քաղաքիս Տաճիկ հասարակութիւնը որ չա-
փազանց տգէտ են՝ բաւական հակառակեցան
աս բանիս դէմ , սակայն կառավարութեան
հաստատամտութիւնը տեսնելով սկսան տեղի
տալ : Կուգեմ պատմել ձեզ թէ ի՞նչ կեր-
պով կըլլայ աշխարհագրութիւնը . գործա-
կանները իւրաքանչիւր թաղի մէջ յարմա-
բաւոր տեղ մը կը նստին , եւ այն թաղին
մէջ բնակող ընտանեաց զուգները հետեւ-
հետէ իրենց ներկայութեանը բերել տալով
կարգաւ հետեւեալ հարցումները կընեն եւ
առած պատասխանին կը գրեն : Ի՞նչ է ա-
նունդ եւ մականունդ , եւ քանի՞ տարիքդ ,
տունդ քանի՞ հոգի կայ թէ այր եւ թէ կին
թէ մեծ եւ թէ փոքր , ի՞նչ է անունին եւ
քանի՞ տարիքին , անշարժ կալուածք ու-
նի՞ս , կենդանի (ձի , կով , ոչխար եւ այլն)
ունի՞ս : Տունդ քու սեպհականութիւնդ է ,
եւ եթէ քուկդ չէ քանի՞ զուրուշ տարեկան
վարձք կուտաս : Խանութդ քու սեպհակա-
նութիւնդ է , եւ եթէ քուկդ չէ՝ քանի՞
զուրուշ տարեկան վարձք կուտաս : Տէրու-
թիւնդ որ եւ իցէ առթիւ ամսական կառ-
նէս , տարեկան քանի՞ զուրուշ տէրութեան
տուրք կուտաս : Արհեստդ ինչ է , եւ վերջա-
պէս եւ որ ամենէն աւելի դժուարակնճիւն
է՝ տարին քանի՞ զուրուշ կը վատկիս : Այս
վերջի հարցման վրայ քիչ մը կը խօսիմ :
Այս կողմերը արդէն նախապաշարեալ սո-
վորութեամբ մը իրենց հարստութիւնը եւ
վաստեկածը ծածկել կուզեն , որպէս թէ ե-
թէ գանոնք չծածկէին , բռնի ձեռքերնէն պի-
տի յափշտակուէր : Ուստի հիմայ ալ ամէն
մարդ իր վաստեկածը չիտակը չըսեր , թէ
վերայիշեալ պատճառաւ , եւ թէ սա կար-
ծիքով որպէս թէ տէրութիւնը հարստութեան
կամ վաստակի համեմատութեամբ իր տրոց
բաշխումը պիտի տնօրինէ , որուն ստոյգ կամ
անստոյգ ըլլալը չեմ կրնար գիտնալ : Սակայն
կարծիքս կը յայտնեմ որ եթէ արդարեւ տէ-
րութիւնը այսպիսի դիտաւորութիւն մը ու-

նի , իր կարգադրած հիման վրայ տրոց ար-
դար բաշխում չի կրնար ըլլալ , որովհետեւ
աղքատ արհեստաւոր մը որ տարեկան հա-
զար զուրուշ հազիւ կրնայ վաստելիլ , որ-
չափ ալ որ իր վաստեկածը ծածկել ուզէ ,
հազիւ հազ կրնայ իր վաստակին մէկ հինգե-
րորդը՝ այսինքն հազարէն երկու հարիւրը
ծածկել , որովհետեւ եթէ անկէ աւելին ծած-
կէ՝ ընտանիք գողութեամբ կը անուցանեն
հարցման պատասխանելու պիտի պարտաւոր-
ուի : Սակայն անդին տարին հարիւր ութսուն
յիսուն՝ քսան եւայլն հազար վաստակ ու-
նեցողները դիւրութեամբ կրնան իրենց վաս-
տակին երեքին մէկը ծածկել , եւ ինչպէս
որ շատերն ալ ծածկեցին լաւ գիտեմ . ահա
ասկէ կը տեսնուի աղքատին համար հետե-
ւեւիք զրկանքը : Սակայն չեմ կրնար խաբ-
ուիլ որ կայսերական խորհախորհուրդ կա-
ռավարութեան ուշադրութեան վերպած ըլ-
լայ այս կարեւոր կէտը , եւ եթէ այսպիսի
միտք մը ունի անտարակոյս ամէն մարդու
ճիշդ վաստակը հասկնալու համար , պէտք
է եղած խուզարկութիւններն ալ ընէ , թէ-
պէտ աս ալ փոփոխական է , որովհետեւ
արհեստաւոր մը եւ վաճառական մը այլ եւ
այլ պատճառներով կրնան այս տարուան
վաստեկածնուն կրկնապատկել եւ եռապա-
տկել վաստեկել եկող տարի , եւ փոխադար-
ձաբար կրնայ ալ ըլլալ որ այս տարուան վաս-
տեկածներէն խիստ աւելի քիչ վաստեկել ե-
կող տարի :

Քանի մը ամիս կայ որ արժ . Մամիկոն-
եան Մամբրէ վարդապետը Բալուի առաջնոր-
դական պաշտամանէն հրաժարած քաղաքիս
Լուսաւորչի վանքը նստած էր դարհիացով
եւ թթու մածոնով մը բաւականանալով ,
անցեալ շաբաթ գիշեր որ կիրակի պիտի
լուսնար (օգոստոս 6) դժբաղդաբար յիշեալ
վարդապետը ցաւալի արկած մը անցուց :
Բազմաթիւ զինեալ աւազակներ գիշերուան
ժամը 4 ին ատենները կը մտնան վանքը եւ
կսկսին վարդապետը փնտել : Մամբրէ վար-
դապետը քունէն յանկարծ կարթննայ՝ եւ
կը լսէ որ իր քովի սենեկին մէջ պառկող վան-
քին գործակալ Ղէորդը կը ննջեն՝ ըսելով
թէ « ըսէ՛ մեզի թէ վարդապետը ո՞ր սեն-
եակն է » : Մամբրէ վարդապետը այս խօս-
քն իմանալուն պէս իսկոյն կենէ սենեա-
կէն Ս. Եկեղեցւոյ դուռիցը կը փախչի եւ հոն
կը պահուրտի : Չարագործները զինքը շատ
մը փնտռելէն վերջը՝ վերջապէս իր սենեակը
կը գտնան՝ եւ տեսնելով որ փախած է հոն
չէ ինքը , հանդերձները եւ ստակները կառ-
նեն կը տանին : Ուստաւոր կիներ եւ տղաք-
ներ ալ կան եղեր վանքը , եւ աւազակներն
անոնց ալ սենեակն գացեր են , եւ երբոր
անոնք վախնալու նշաններ ցոյց տալ սկսե-
րն « մի՛ վախնաք դուք , ձեզի համար բան
չիկայ , միայն թէ վարդապետն ուր է ան
ըսէք » կըսեն : Աս պարագաներէն կը հաս-
կըցուի որ աւազակները աւելի Մամբրէ վար-
դապետին համար գացած են եղեր :

Յարութիւն եպիսկոպոսը ամսոյս 7ին կի-
րակի առտու իր գործակցին հետ հոս հա-
տաւ Ս. Կարապետէն : Թէպէտ կանոնադրու-
թիւնը ընդունել տուեր է , բայց նորին սըր-

բազմութիւնը յոյս չունի որ անոր հրահան-
գաց համեմատ վարուին երկար ատեն : Յա-
րութիւն եպիսկոպոսը միաբանութեան վրայ
տեսած նախանձական վարմանց համար խիստ
վշտացած է : Որ մը կանոնադրութիւնը միա-
բանութեան կը մատուցանէ , եւ կը յորդորէ
գանոնք որ պայն ընդունին եւ խօսք տան
անոր ամեն մէկ տրամադրութիւնը դոր-
ծադրելու : մէկէն անդիէն վարդապետ մը
կենէ եւ կանոնադիրը եպիսկոպոսին երեսն
ի վեր կը նետէ վճռական կերպով մը ըսելով
« մենք ոչ կանոնադիրը եւ ոչ խրիմանը
չենք ճանչնար » :

Վերջապէս եպիսկոպոսին հնարքներովը
թէպէտ կընդունին , սակայն ի՞նչ օգուտ որ
երեսանց բան մ'է : Խրիմանի բարեկամնե-
րէն ոմանք ասկէ նամակներ գրեցին զինքը
համոզելու համար որ սուրբ Կարապետէն
վերցընէ իր յոյսը եւ իր ընդ որ ուշադրու-
թիւնը վարագայ վանից վրայ դարձնէ ,
ուրկէ արդէն բաւական պտուղներ քաղած
եւ վայելած է ազգը իւ շնորհիւր : Իր այն
բարեկամաց առանձին նամակներով մատու-
ցած յորդորը եւ հրապարակաւ կը մատու-
ցանեմ նորին արժանապատուութեան , որով-
հետեւ այսպէս կը պահանջէ իր ապահովու-
թիւնը , եւ ազգին շահը : Իսկ այս դէպքը
աղղային տարեգրութեանց մէջ անաչառա-
պէս թող արձանագրուի՝ ի պարծանս եւ ի
փառս ազգային վարչութեանց որ հետզհետէ
իրարու յաջորդեցին եւ մանաւանդ սրբազան
Պատրիարք Հօր :

Յարութիւն եպիսկոպոսի հետ հոս եկաւ
Կարսի առաջնորդ Ռչտունի Յովնանէս եպիս-
կոպոսը , որ բաւական ժամանակէ ի վեր
Ս. Կարապետ էր : Քանի մը օր հոս կենալէն
ետքը նորէն Կարս պիտի երթայ եւ անկէ
Արդուինի ճանքով Կ. Պօլիս պիտի գայ ,
անձնական հիւանդութեան մը պատճառաւ :

Ամսոյս 4ին յանկարծ հոս հասաւ Երզն-
կայէն չորրորդ բնակին սպարապետի տե-
ղակալ եւ զինուորական ժողովոյն նախա-
գահ Էտհէմ բաշան , չգիտցուի ի՞նչ պատ-
ճառի համար եկած ըլլալը , բայց փոքր բանի
մը համար եկած չըլլալը յայտնի կերեւայ :

Տրապիզոնէն Կարին եւ Կարինէն ալ մին-
չեւ Պարսկական սահմանադրութիւնը չինուելիք
կառուողոյն գլխաւոր տեսուչ Ֆէյզի վաշան
որ մէկ քանի շաբաթէ ի վեր հոս էր ,
Բ. դունէն ընդունած հեռագրին համեմատ
փութաց ի Տրապիզոն ամսոյս 7ին :

Յայտնի է որ տէրութիւնը ամեն տեղ իր
եկամուտներէն եւ տուրքերէն մնացորդներ
ունի , ի հաշիւ Կարնոյ գաւառին ալ 40-50
բեռի չափ մնացորդներ կան , որոնց հաշիւը
տեսնելու եւ հաւաքելու համար խառն
յանձնարարական ժողով մը կազմուեցաւ :

* * *

ՄԿՐՏԻՉ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Մանգլիս 131 բնէ Կէսիկէն գտնուի :

Սրբազան Պատրիարք հայրա վէ ազգա-
յին վարչութիւն աղալարընա պուլարը
տուեւորարագ , էկէր տէֆա միւմաիլէյի ե-

պիսկոպոսու պու թարաֆա կէօնտէրէճէք
օլուրար իսէ, պիւմիշ օլուրար քի, միւլէ-
թին խարապիյէթինէ սէպէպ օլուրար, վէ
չիւտիլիք բրօթէսթանըզա սիւլուք իսէն
70-80 քիշինին թէմէլէշմէլէրինէ վէ սահիպ
էնալ պիր թագըմ ֆաթիլեալարն հէնիտէն
քրօթէսթան օլուրարն սէպէպ օլաճաղար
ար. զիրա չօղարը քիլիսէսիզ վէ նէ միւ-
լէթտէն օլուրարը պէլիսիզ տուրուեօլար
իսի իսէ տէ, անճաղ պիր սէնէտէն սօրա
միւմալիյէն հպիսկոպոս կիտէճէք տէյի իսի
իշթէ . . . միւլէլիֆ, զաղէթայի միւ-
թէպէրինիզէ սօնրատան վուգու պուլաճաղ
քէօթիլիւլէլիքի եվլէլինտէն աճիզանէ վէ
իսպիսանէ իսթար իտէրէք պօրճուճու էտա
իտէրիմ, ֆիէմա տիյնէնէն եօզ իմիշ, առալէթ
վէ հազգանիյէթ հօզ իմիշ, պիզտէ ք արիւն
մողղիլդիւնա 'իզուէն ձեր եւ 'իզուէն
որդուդ եւ թոռանց ձերոց յ տիւնէրէք իզ-
թիֆա իտէրիզ, իսթէր միլէթէ բարեբար օ-
չարաղ տուլարընա նայիլ օլուրար, վէ իս-
թէր Յուգա օլուր պիլիէ օլլէ պիր զալըմա
թէսլիմ իտէրէք էպա ու էճառալարընը
միլէթին լանէթինէ վազըֆ իթսիւնէր, բէյ
քէնտիլէրինին տիր :

Մկրտիչ եպիսկոպոս, քի կանոնադիր-
քիմիզ աճքեամընճա եպիսկոպոսըզա տան
լուճեալ տըր (կախարդաց՝ ոստղադէտ
անուանելոց հաւաապողք եւ առ այն
պիսիս գնացեալ բանից նոցին հետեւողք
իրր անաստուճ խափանեցլին եւ ար-
տաքսեցլին յեկեղեցւոյ, եթէ քահանայք
լուճցին . . .) — կախարդն եւ թոմիշն
նզովեալ եղիցլին եւ յեկեղեցւոյ արտաք-
սեցլին, եւ գիք նոցա մի թաղեցլին)
— (Եպիսկոպոս առ հարցուկս թէ եր-
թիցէ, յեպիսկոպոսական կարգէն անկցի
. . . եւ այլն) Եվլէլիքի զապահաթլարը իւ-
զէրինէ պու սօն աեֆաքի պաղըճըլըլա-
լա պիլտէ թիւլ տիքմիշ իքէն, իշլիթաի-
ֆիմիզէ նէզարէն, կրեա պիր իքի այլըզ
միւտտէթինի տախի պիթիլիմէք իւզըն,
թէքրարէն Մըսըրա կիտէճէք իմիշ :

Վազաա պիզ սրբապան Պատրիարք
հայր հազըթիլէրինին քիլիսէճէտէ տէր-
քետր օլան զայրէթինի պիլտիլիմիզտէն,
մէրգուճու տէյիլ Մըսըրա կիթմէսինէ,
հաթթա րահիպլիլինէ միւսաատէ իթ-
մէէրէք, քիլիսէմիզին աճքեամընճա
կարընը տախի իւզէրինտէն ալաճաղընը
մէմուլ իթտիլիմիզտէն իման կէթիլմէ-
մէքտէ իսէքտէ, միլէթիմիզին պու սէ-
նէքի ելլտըզը գուլվէթի իզթիլզաքընճա,
սահիպ ճիւնհա վէ ճիւնայէթլէրէ, հիշ
մէէմուլ օլուրարն զաթլարըն, պիր
հիլըմէթէ մէպնի . . . թաստհուպ իթ-
մէքտէ օլուրարը թէճըլապէսինի պիտ-
աեֆաթ կէօրմիւշ օլուրարն մուզտան,
վէ մէրգուճու տախի համիլէրի պու-
լուրուղու պիլտիլիմիզտէն, պէլքի
պու հիլըմէթի տախի կէօրմիւշ տէյի,
քէնտի մուհաքէմէմիզէ րաղմէն սուլի
զաննա զահիպ օլմադտաերզ, պաղալիմ,
չիւբհէմիզ եարանա չըգաճաղ մը տըր :

Պիր լիլայէթէ նազարէն, պաղըճը
եպիսկոպոս, էնկիւրիւ իշինտէն տախի
թէմիզ չըգաճաղ իմիշ, չիւնքի Մըսըրա
կիթմէզտէն էվլէլ, մէզքիւր էնկիւրիւ

հիսապընը կէօզտէն կէչիլմիշ օլան գոմի-
սիօնու զարարը քեաթի վէ իթիպարա
չաւան թուլթուլմաղընտան, մէզքիւր
հիսապա եէնիտէն պաղըլմաղ իւզըն մէր-
գուճ իզմիլտէն սըզը սըզընա չաղըլմըշ
իքէն, չիմտի իսէ, զեքրինի կէչտիլիմիզ
էվլէլքի գոմիսիօնու զարարը քեաթի
ասա օլուրարաղ, եէնիտէն պաղըլմա-
սընտան սարթը նազար օլուրարնա չա-
լըլմաղտա, վէ էնկիւրիւ վէքիլէրի գան-
տըրլմաղտա իմիշէր :

Էյէր պու հափաթիս սահիհ իսէ, էն-
կիւրիւ վէքիլէրի իշին պիլիւք աերպ
օլուրարտան պաղա, բաթրիքիսանէ իշին
տախի տերզ սաերլաճաղընտա չիւբհէ
եօզ տուր :

Վէ շուշու տախի ունուլմաեղ
սէյլէմէյէքի, Բաթրիքիսանէ, պաղըճը
եպիսկոպոսու, եւ Բաթրիքիսանէտէ իճ-
րա իլլէտիլի պաղըճըլըլա ճէրհ իթմէլի,
եւ իզար իլլէ ճէզարընը թէրթիպ իլլէ-
մէլի, վէ եախօա կանոնադիրքէ իթի-
պար օլմաղընը ալէնէն իլան իլլէմէլի
տիր քի, պիլտէ պուրտան սօնրա, իշլէ-
ֆուրսաթ եաթթէ տիր տէեէրէք, նիշէ
սապր իտիպտէ սէյլէմէտիլէրիմիզի սէյ-
լէմէէ պաղաեալմա. էմմա Բաթրիքիսա-
նէ պու պապտէ հիշ պիր իճրա կէօս-
թէրմէքիլին սիւքիլթի իթթիլաղ ի-
տէր, վէ մէրգուճու տա պիլա ճէզա պը-
լաղարաղ թէքրարէն Մըսըրա կէօնտէ-
րի իմիշ, օլ վաղըթ պիլտէ քէնտի պօր-
ճուճուղու էտայէ մէճուր օլուրուզ :

— Էնկիւրիտէքի մարապետ իլլ վար-
զապետ վազապ աերճ իտիլմիշ օլան 125
ինճի Մանղուլմէմիզ զաթէն զիւտտէճէ
թապ օլուրարն իքէն, մէմուլտէն զիւտ-
տէ սաթթըլտըլտան պաղա, հալեա տա
արանըլմաղտա օլուր, վէ պիլտէ իսէ
զալմաղընտան, տիւնքի Մանղուլմէմիզ-
տէ, քիմքի մէզքիւր նիւսիտէն կէրի
վէրիլ իսէ, քէնտիլինէ եէնի զաղէթա
վէրիլէճէկինի իլան իլլէմիշ իտիլ :

Իւշ կիւնտէն պէրու, էօթէտէ պէ-
րուտէ, մէզքիւր նիւսիտէ ալէյճինտէ,
Հասուրեան գերապաճառ հաղըթիլէրի
թարաֆընտան Պապը-ալիյէ թագրիլ օ-
լուրուղու տալիլ պիր թէվաթուր
կէզմէքտէ օլուր (պիլզէ չիւբհէլի տիր
վէ սահիհ օլա տախի սաղա վաղիլիմիզ-
տէն տէյիլ տիր, չիւնքի նիլալմ վէ հազ-
գանիլէթի պիլզէ մուլիլն օլուր, վէ եօրթ
ու առէմի հազգանիլէթ տախի Սալ-
թանաթը սէն'յիէ աեաղարը ալթընտա
ինլէմէքտէ, վէ էսիլ զաֆարարտա կէ-
զէնէր մահաղէն ու մէյնէն օլմաղտա
տըրլար), վէ մէզքիւր իլանըլըլ իսէ
իւսթէ կէլտիլիտէն, պաղըլար պիհու-
տէ մանէալար վիթմէէ պաղալմըլար ի-
սէտէ, չաչարըզ աղըլարընա :

Մէզքիւր վարդապետ վէ մարապետ
պահաղըն, կիւեա բէք աչըզ եաղմըշ օ-

լուպ, վէ պուրուս իսէ առապ ու թէր-
պիլէյէ գարը պուլուրմաալ, վէ մէզքիւր
նիւսիտէմիզ չօլուր չօճուզ էլինէ տախի
կէչէճէլինտէն մուղըր օլմաալ տէլիլէ-
րիլէ, պաղը զաթլարըն պիլի աերպա-
մաղտա օլուրարը մէսմուլիլ օլուր-
ղուտան, շու խուսուսուս ճէվապընը
եարըն վէրիպ, վէ մահուա էնկիւրիւ
մատտէսի հազգընտա եէնիտէն ալտըլը-
մըզ մալիւմաթլարը տախի ճիւմա իրթէ-
սի պէեան իտէրիլ :

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ՄԱՍՍՈՒՍ ԹԵԼԵԿՐԱՖ
Փարիս, 5 սեպտ. ախչամըն սաաթ
5 վէ 56 տաղըզապընտա.
Օսմանլը ֆօնտօլարը :

Փարիս 29.
Լօնտրա 28-1.
Պէրլին Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Պէնէտէթ-
թի ֆարիստէ պէքէնիլմէքտէ տիր :
Թան նամ զաղէթաա օգուրուղուճա
կէօրէ, Մ. Պէնէտէթթի Մ. տը Մուլիէ-
նին եէրինէ իսթանպօլա սէֆիր թային օ-
լուրաճաղ տըր :

Փարիս, 6 սեպտ. սապաղըն սաաթ 5
վէ 40 տաղըզապընտա.

Մօնիթլօրիւն Բուզնամէսինտէ օղու-
տուղու կէօրէ, Գանտիստաքի Սմանլը
ասիլէրի գոմանտանը հաղըթիլէրի թարա-
ֆընտան, պիր ուլղուսուղուզ չըզմաղը-
ղըն սապիլի հալին իտէսինէ սայ ու հիմ-
մէթ օլուրարտա օլուր, վէ մուվաֆֆաղ
օլաճաղըն մէմուլտէն պուլուրմաղտա իմիշ.
Գօնսթիլիսիօնէլ նամ նիմ բէսիլ զա-
ղէթա մուհարրիլ Մ. Լիմչըզըն եաղ-
աղընա կէօրէ, Փարիս սէֆիրի սապըզ
Սաֆիլթ բաչա հաղըթիլէրի, Ֆրանսա իլլէ
Տէվլէթի ալլէ պէյնիտէ քէմալի իսպիլթ
տէքքեար պուլուրուղու հալտէ քէնտի մէ-
մուրիլէթինի թէրք իթմէքտէ օլուր, վէ
Տէր-Մէտէթէ ալտէթինտէ իսէ թարաֆը
էչէթի հաղըթիլ փատիլահիտէն մէմուրիլ-
եթի միւնիմէյէ թային պուլուրաճաղ.
վէ ինթիլարընա սայ ու հիմմէթ պուլուրաճա-
տա օլան էմրի մէտէնիլէթին տահա գի-
հատէ չափուզ սուրէթտէ վիճուտէ կէլմէ-
սինէ սարթը մէսաի իտէճէկիլլէ պէրապէր :
Տէվլէթի-ալլէ իլլէ Ֆրանսա պէյնիտէ հիւա-
նի հալ վէ իսպիլթին իպգա վէ տէվալմըն
տախի զայրէթ իտէճէք տիր :

Փարիլ, 5 սեպտ. ախչամըն սա-
աթ 4 վէ 55 տաղըզապընտա.
Օսմանլը ֆօնտօլարը

Փարիս 28-50
Լօնտրա 28 7-8
Բրուսիա իլլէ Հէսս-Տարմիլտա պէյնի-
տէ միւսալահա իմալանմըշ, վէ Բրուսիա
տէվլէթի հիւքիւմէթի մէզպուրէնին պիր մըզ-
տար եէրինի քէնտույէ թէրք իլլէմիշ տիր :
Նիւ-Եօրզ, 5 սեպտ.
Բամուզ 35 :

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Թ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԵՎԱՆՔ ՀԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊԵԱՆԵՍԻՆՅԵ
ԳԵԹ-ՕՂԼՈՒՄԱՍ ՏՕՐԻ Ի ԵՈԼՏԱ, ՅՕԹՕՐԱՅ ԱԳՏՈՂԼԱ
ՓԵՐԱՏԵՐԼԵՐ ԳԱՐԵՐՈՐԵՏԱ ՆԻԹԵՐՕ 549 :